

ศาลเจ้าจอมนรินทร์

นายิกา เด็ดขุนทด

ศาลเจ้าจอมนรินทร์ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านให้การนับถืออย่างมาก ประดิษฐานอยู่ตรงปากช่องทางเข้าออกภูเวียง

ตามประวัติศาสตร์การพุ่งรบระหว่างไทยกับลาวในศึกเจ้านวงศ์เวียงจันทน์ ได้ปรากฏเรื่องราว "พระยานรินทร์" แม่ทัพเอกฝ่ายลาวว่า พระยานรินทร์ผู้นี้แต่เดิมเป็นเจ้าของเมืองสีมม (ปัจจุบันคือ อ.จตุรัส จ.ชัยภูมิ) เป็นผู้ที่มีฝีมือในการรบ มีจิตใจเด็ดเดี่ยว กล้าหาญ ต่อสู้จนไพร่พลแตกหนีหมด เหลือแต่ตัวและหลานชายกับพลทหารอีก 6 คน จึงถูกจับได้ ฝ่ายไทยสนใจในความเป็นยอดนักรบ จึงได้เสนอชুবเลี้ยงและให้ตำแหน่งแม่ทัพตามเดิม แต่พระยานรินทร์ไม่ยอมรับบอกลปฏิเสศต่อแม่ทัพไทยว่า "จะไม่ยอมเป็นข้าสองเจ้าบ่าวสองนายเป็นอันขาด เพราะได้สาบานตนว่าจะซื่อสัตย์ต่อเจ้ามหาชีวิตองค์เดียวเท่านั้น" เกลี่ยกล่อมอย่างไรก็ไม่ยอมทำเดิย แม่ทัพไทยจึงสั่งให้ประหาร แต่ก่อนประหารชีวิตนั้น พระยานรินทร์ยังบอกด้วยว่า ข้าเป็นเชลยท่านจะทำอย่างไรก็ทำเถิด ถ้าจะประหารโดยการไช้ยิง ดาบตัดคอ หรือฟันแทงเหล่านี้ทั้งหมด อาวุธทุกอย่างจะไม่ระคายผิวของข้าได้เลย มีอยู่ 2 ทางเท่านั้น คือ

1. โดยการผูกมัดติดกับต้นไม้แล้วไสช้างหรือปล่อยช้างเข้าแทง
2. โดยการใช้แหลมหลาวไม้ไผ่ ไม้รวกเรียวยาวจ้วงแทงเข้าตามรูทวารหนัก ผ่านลำไส้ใหญ่ กระเพาะ หัวใจจนทะลุขึ้นไปถึงสมอง

โดยทั้งสองประการนี้เท่านั้นถึงจะตาย แต่ถ้าทำในประการที่สองนั้น ไม่สมควรทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ซึ่งมีศักดิ์และศรีชายชาติทหารเป็นถึงแม่ทัพ แม่ทัพไทยจึงสั่งให้เอาช้างไสเข้าแทง จนพระยานรินทร์ตายคาที่หน้าค่าย ต่อหน้าแม่ทัพไทยอย่างสมเกียรติ โดยไม่มีความสะทสะถ่านหวาดกลัวแต่ประการใด ที่ได้ตั้งขบวนใหญ่ตรงทางโค้งก่อนถึงศาลเจ้าจอมปัจจุบัน และจัดศพเหมือนเชลยทั่วไป

ภายหลังฝ่ายไทยประทับใจในความ เป็นวีรบุรุษชาตินักรบ จึงสร้างศาลเจ้าขึ้นที่ บริเวณปากช่องภูเวียง เมื่อปี พ.ศ.2506 สมัย นายศิริ ปรัชญา เป็นนายอำเภอภูเวียงใน ขณะนั้น คนทั่วไปเรียกว่า "ศาลเจ้าจอม" หรือ ศาลปู่จอม" คือเป็นศาลเจ้าของจอมคนจริง ๆ และเรียกบริเวณนั้นว่า "ปากช่องเจ้าจอม" มาจนถึงทุกวันนี้ ปัจจุบันศาลนี้ยังคงเป็นที่นับถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์มาก เป็นที่เคารพสักการบูชาของผู้ผ่านไปมา ซึ่งมีหนองน้ำอยู่ข้างๆ ชาวบ้านเรียกว่า "บึงกกแสง" หรือ "บึงสระพัง" (เดิมมีดินแสงอยู่มาก)

ต่อมาศาลเจ้าจอมปากช่องภูเวียงได้รับการบูรณะครั้งใหญ่โดยการสนับสนุนของพลเอก ดร. จารุภัทร เรืองสุวรรณ กรรมการเลือกตั้ง ได้ย้ายศาลขึ้นไปอยู่สูงขึ้นไปอีกและศาลใหม่มีความ

สง่างามสมเกียรติ ได้ทำพิธีสมโภชในบุญเดือนหกเปิดฟ้าเมืองภูเวียง เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2548

ความสามารถในเชิงกลศึกและการรบ แต่ในที่สุดก็พ่ายแพ้แก่ทัพไทย ถูกจับตัวได้ ดังความว่า

ในหนังสือ นิราศทัพเวียงจันทร์ ซึ่งแต่งโดยหม่อมเจ้าทับในกรมหลวงเสนีบริรักษ์ ที่ได้ตามกองทัพไทย ซึ่งมีกรมพระราชวังบวรมหาสุรสีหนาทเป็นแม่ทัพในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้กล่าวถึงพระยานรินทร์ผู้นี้ว่า เป็นทหารที่มี

“เมื่อเริ่มรบกันแต่ป่าจอนรุ่งเช้า
กระโดดค่ายป่าเป็นขึ้นคีรี
บ้างถูกปืนถูกหอกระย้ายับ
ไล่ตะโหงกผูกมัดมาบดใจ
แต่ตัวนายโยธาพระยานรินทร์
ขึ้นขี่จับนางม้าเป็นท่าทาง
กองพระยาขลาโหมเข้าโจมตี
ก็ตกม้าลงไปตัดขาดปฐพี
ถึงถวายเป็นคมบรมบาท
ให้ชักถามตามยุบลแต่ต้นมา
ว่าอนุให้สุริยะหลาน
พลรบสองหมื่นหกพัน
ตั้งบิถันกันทางไว้หว่างเขา
คอยจะห่มทิ้งทัพให้ยับยี่
ดูข้อยน้อยเห็นว่าเหลือกำลังนัก
จะสิ้นเสียโยธาพลากร

พวกกองลาวเหลือฤทธิ์ก็คิดหนี
พม่ามอญตั้งอนตึกกระหนาบไป
ไทยเข้าโหมโจมตีเอาตัวได้
เข้าส่งให้ตำรวจไล่ตะราง
ครั้นพลไพร่ไปสิ้นก็ขัดขวาง
ออกวังวางจะไปขึ้นบนคีรี
พวกกองทัพติดพันไม่ทันหนี
พวกโยธีกลุ่มก่ดเข้ามัดมา
จอมณรงค์ทรงประภาสที่ปรึกษา
ได้กิจจาแจ้งจริงทุกสิ่งอัน
มาตั้งด่านเข้าสารเป็นที่มั่น
ทำเขื่อนค่ายยับยันกับคีรี
ให้ชนเอาศิลาขึ้นหน้าที่
กันวิถีไว้ที่หว่างหนทางจร
จะหันหักขึ้นข้ามบนสิงขร
จงผันผ่อนทรงคิดให้จงดี”

และในหนังสือพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ มีข้อความเกี่ยวกับพระยานรินทร์ แม่ทัพฝ่ายลาวว่า "ครั้น ณ เดือน 6 ขึ้น 10 ค่ำ ทัพหลวงก็ยกจากเมืองนครราชสีมาขึ้นไปตั้งอยู่น้ำเขิน ทัพหน้าเข้าตีค่ายหนองบัวลำภู แต่ ณ วันอังคาร เดือน 6 ขึ้น 6 ค่ำ พระยานรินทร์แม่ทัพลาว ได้สู้รบทัพไทยเป็นสามรบ ทัพไทยตีค่ายหนองบัวลำภูแตก แต่ ณ วันศุกร์ เดือน 6 ขึ้น 9 ค่ำ (4 พฤษภาคม 2379) จับได้พระยานรินทร์ส่งมาทัพหลวง รับสั่งให้ถามพระยานรินทร์ว่า จะเลี้ยง จะอยู่หรือไม่อยู่ พระยานรินทร์ไม่สวามีภักดี ก็โปรดให้เอาข้างแขวงเสีย"

ปัจจุบัน บริเวณ "ศาลเจ้าจอม" มีการพัฒนาภูมิทัศน์โดยรอบเพื่อความสะดวกและสวยงามสำหรับผู้มาแวะพักและสักการะเจ้าจอม เพราะเป็นปากทางเข้าออกพื้นที่หุบภูเวียง (อ. เวียงเก่า ในปัจจุบัน) เพียงเส้นทางเดียว

รอบๆ มีภูมิประเทศสวยงามด้วยป่า ไร่
หิน และลำน้ำบอง ที่มีน้ำใสไหลผ่านตลอดปี จึง
เป็นบริเวณพักผ่อนของผู้เดินทางผ่านไปมาโดย
ตลอด

แหล่งอ้างอิง

ทับ, หม่อมเจ้า ในกรมหลวงเสนีบริรักษ์. นิราศทัพเวียงจันทน์. ใน นิราศทัพเวียงจันทน์. (2544).

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์. [ม.ป.ท.: ม.ป.ป.]

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่าพัฒนา. (2009). ศาลเจ้าจอมนรินทร์. ค้นข้อมูลวันที่ 7 พ.ค.

2553 จาก <http://www.mkpat.org/?name=knowledge&file=readknowledge&id=10>